

Institut
za etnologiju
i folkloristiku

TRIBINA IEF-a

U KNJIŽNICI INSTITUTA ZA
ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU
(ŠUBIĆEVA 42, V. KAT)

DOMAGOJ RAČIĆ

Kritika *ortačkog* *kapitalizma*

Razvojni problemi u Hrvatskoj i srodnim postsocijalističkim zemljama često se objašnjavaju postojanjem "ortačkog" ("crony") kapitalizma. Ta razmišljanja tvrde da se, umjesto "pravog" kapitalizma, u kojemu funkcioniraju institucije, kao i tržišta proizvoda, rada i kapitala, razvio njegov mutirani oblik, u kojem pojedini ekonomski akteri uživaju povlastice na temelju političkih i osobnih veza.

Iako sadrže djelomičnu istinu, takve teorije promašuju bit. Na pojavnj razini elementi ortačkog kapitalizma su pravilo, a ne iznimka. Veze političke i poslovne elite postoje u svim oblicima tržišne ekonomije, no u različitim oblicima i stupnjevima. Na razini učinaka, uz ortački kapitalizam nisu vezani samo negativni primjeri. Razvojna država u slučaju "azijskih tigrova" (i mnogih drugih funkcionalnih ekonomija) neodvojiva je od ortačkog kapitalizma. U Hrvatskoj, ortački kapitalizam nije donio samo Agrokor, problematičnu privatizaciju i privilegiran položaj poduzeća povezanih s nacionalnom ili lokalnom vlasti. Mnogi primjeri uspjeha (npr. dio tvrtki koje su privatizirali bivši socijalistički direktori i radnici) također su povezani s "ortačkim" modelom.

Teorije ortačkog kapitalizma ne identificiraju dovoljno jasno "ortake" i prirodu njihovih veza, niti objašnjavaju kako se "ortakluk" političke i ekonomske elite stvara, razvija i, eventualno, raskida. Malo govore o institucijama, učinkovitosti i legitimitetu ortačkog kapitalizma. Stoga ih se ponajprije treba smatrati normativnim iskazima poželjnih stanja, promatranima iz vizure ekonomskog i/ili političkog liberalizma. Ukoliko želimo istraživati složenije odnose političke ekonomije, korisnije je primijeniti drugačije pristupe (npr. inačice kapitalizma).

U izlaganju će se razmotriti hrvatska inačica kapitalizma kroz analizu promjena u načinu djelovanja poduzeća tijekom 1990-ih. Dio bivših socijalističkih poduzeća dezintegrirao se u modelu "prazne ljuštare", uz smanjenje ekonomske aktivnosti i broja zaposlenih, gubitak imovine, a nerijetko i propadanje. Ostala bitnija poduzeća uglavnom su postala rentijerske korporacije. U njima se dogodilo defanzivno restrukturiranje, korištenje postojećih resursa uz minimum rizika i konkurencije te uz ograničena ulaganja u razvoj. Politička elita podržala je te procese putem upravljanja privatizacijom, (ne)izgradnjom institucija, kontrolom nad financijskim sektorom i javnim poduzećima te klijentelizmom.

utorak

15.
siječnja
2019.

u 13.00
sati

PREDAVAČ

DOMAGOJ RAČIĆ je istraživač i konzultant. Magistrirao je na Sveučilištu u Cambridgeu i priprema doktorat iz sociologije. Glavni istraživački interesi su mu inovacije i inovacijska politika, regionalni razvoj i politička ekonomija. Vodi konzultantsku tvrtku Mreža znanja, koja razvija i provodi projekte istraživanja, razvoja i inovacija, regionalnog razvoja i dr. Od 2010. vodi seminare u okviru kolegija Menadžment u socijalnom sektoru na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Radi kao stručnjak za inovacijsku politiku, visoko obrazovanje i poduzetništvo za Europsku komisiju, OECD, Svjetsku banku i druge međunarodne organizacije.

Tribine vodi:
Orlanda Obad